

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBAS 25.KONGRESS

Latvijas Pašvaldību attīstības vadlīnijas

Aizkrauklē, 2014. gada 30. maijā

I. IEVADS

Pašvaldības – Latvijas Republikas valstiskās neatkarības garants. Pilnveidojot un attīstot pašvaldību iekārtu, pilsoņu vidū pieaug un nostiprinās atbildība par vietējo jautājumu izlemšanu.

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir brīvprātīga biedrība, kuru tās dalībnieces – republikas pilsētu un novadu pašvaldības – izveidojušas kopīgo interešu pārstāvniecības un sadarbības attīstībai. Līdz šim LPS ir izdevies pozitīvi ietekmēt pašvaldību demokrātijas attīstības procesu.

Iespēja paust vienotu viedokli ir nozīmīgs Latvijas pašvaldību ieguvums. Lai šo iespēju saglabātu, LPS pastāvīgi jāapliecina šīs tiesības, pilnveidojot savu darbību.

Līdzšinējā valsts pārvaldes un likumdošanas attīstība ir raksturīga ar pārmērīga tiesiskā regulējuma un pārmērīgu birokrātisko procedūru attīstību. Panākt tiesību normu atcelšanu, kas mazina iedzīvotāju iespējas īstenot savu varu pašvaldībās, sadārdzina vai kavē pašvaldības pakalpojumu attīstību.

Pasaules ekonomiskās krīzes pārvarēšanai Latvijā pašvaldības solidāri uzņēmās taupības pasākumus un ieviesa sociāli orientētas īstermiņa programmas, kuru tālāka turpināšana kavē attīstību. Tāpēc jāpanāk pārorientācija uz attīstību, tai skaitā atsakoties no krīzes perioda ierobežojumiem, motivējot darbiniekus un sekmējot produktīvu uzņēmējdarbību katrā pašvaldībā.

II. DEMOKRĀTIJAS PAMATPRINCIPU ĪSTENOŠANA

Panākt, lai likumos un Ministru kabineta noteikumos tiktu izslēgtas normas, kas ir pretrunā ar Eiropas vietējo pašvaldību hartu vai kavē mazas un efektīvas valsts pārvaldes izveidošanu.

Panākt, lai Satversmē un likumos tiktu garantēti vismaz šādi demokrātiskās iekārtas principi:

- pašvaldības princips,

- subsidiaritātes princips,
- varu kompetences nodalījuma princips,
- proporcionalitātes princips,
- finansējuma un atbildības atbilstības princips,
- sarunu princips.

Panākt, lai autonomajām pašvaldības funkcijām piemērojamais princips „atļauts tas, kas ar likumu nav aizliegts” būtu ne vien atrodams Latvijā saistošos likumos, bet arī kļūtu sabiedrībai saprotams un ikdienā lietojams.

Panākt, lai Satversmē un likumos pašvaldībām (vai vismaz LPS) tiktu garantētas likumdošanas iniciatīvas tiesības.

Panākt tiesības LPS apstrīdēt likumu un valdības lēmumu atbilstību Satversmei un savstarpējo atbilstību.

Panākt, lai jaunas funkcijas pašvaldībām tiktu uzdotas tikai Saeimas likumos, un tikai vienojoties par finansējuma avotiem.

Veicināt nevalstisko organizāciju izveidi un attīstību, atbalstīt pašvaldību sadarbību ar tām.

LPS darbībā stingri ievērot visu pašvaldību tiesības.

III. SOCIĀLĀ DROŠĪBA

Panākt, lai katram iedzīvotājam tiktu garantēts likumā noteikts un atbilstoši inflācijai regulāri indeksēts iztikas minimums (pensijas, valsts sociālie pabalsti, minimālā darba alga, stipendija).

Nodalīt atbildību – valsts nosaka kārtību un finansē pakalpojumus, kuri visā valsts teritorijā veicami vienādi. Pašvaldības nosaka kārtību pakalpojumiem, kuru sniegšanā svarīgi ievērot teritoriālās atšķirības vai kuriem nepieciešams personas (ģimenes) stāvokļa individuāls izvērtējums. Valsts piedalās ar līdzfinansējumu to pašvaldības pakalpojumu veicināšanai, kurus valsts uzskata par prioritāriem.

Panākt valsts finansiālo līdzatbildību par likumdošanā noteikto pašvaldībās sniedzamo sociālo palīdzību iedzīvotājiem.

Panākt, lai valsts noteiktais garantētais minimālais ienākums tiktu finansēts mērķdotācijas veidā no valsts budžeta.

Panākt pašvaldībām tiesības patstāvīgi noteikt līdzdalības pienākuma nosacījumus sociālās palīdzības saņēmējiem.

Panākt, lai Ministru kabinets pārtrauc pašvaldības sociālo pabalstu regulēšanu un valdības viedokli pauž nevis noteikumu, bet ieteikumu formā.

Panākt cilvēka cienīgu motivāciju pašvaldību darbiniekiem, atceļot nepamatotus ierobežojumus un panākot šim mērķim pašvaldību ieņēmumu daļas valsts kopbudžetā pieaugumu.

IV. IZGLĪTĪBAS UN KULTŪRAS VEICINĀŠANA

Panākt, lai izglītības sistēma kļūtu par cilvēkresursu avotu katrai pašvaldībai.

Kompleksi risināt vispārējās izglītības, profesionālās un arodizglītības sistēmu pieejamību. Palielināt pašvaldību lomu augstākās un pieaugušo izglītības sistēmu attīstībā. Informēt iedzīvotājus par interešu izglītības iespējām un atbalstīt viņu pašizglītošanās iniciatīvas.

Panākt valsts finansiālo atbildību par likumos noteiktajām izglītības garantijām.

Nodrošināt likumu un Ministru kabineta noteikumu normatīvus ar valsts mērķdotācijām.

Atjaunot mērķdotāciju pirmsskolas pedagogisko darbinieku darba samaksai.

Atbalstīt bērnu ar veselības un kustības traucējumiem integrāciju vispārizglītojošās skolās.

Garantēt pašvaldībām iedzīvotāju brīvā laika organizēšanas iespējas; veicināt kultūras un sporta pasākumus un mākslinieciskās pašdarbības iespēju attīstību, attiecīgi palielinot pašvaldību ieņēmumu bāzi.

Pilnveidot pašvaldības darbu ar jaunatni, veicināt jaunatnei piemērotas karjeras izaugsmes iespējas un jaunatnei pievilcīgu sadzīvi pašvaldības teritorijā.

Nodrošināt valsts mērķdotācijas vismaz pirmskrīzes līmenī mūzikas, mākslas un sporta skolām.

Nodrošināt pašvaldību pārņemtajām profesionālās izglītības programmām un to pedagogiem finansējumu valsts mērķdotāciju formā.

V. VESELĪGS DZĪVESVEIDS UN DROŠA VIDE

Panākt veselības aprūpes pakalpojumu tuvināšanu iedzīvotājiem. Slimnīcu tīklam jābūt daudzveidīgam un līdzsvarotam visos Latvijas reģionos.

Veselīgai videi un katra iedzīvotājam fiziskai un garīgai veselībai jāklūst par pašvaldību politikas neatņemamu sastāvdaļu. Medicīnas pakalpojumiem jāklūst kvalitatīvi un kvantitatīvi vienlīdzīgi pieejamiem visiem valsts iedzīvotājiem.

Veicināt sporta, tūrisma un kultūras aktivitātes, veselības izglītības pasākumus un ekoloģiskās situācijas uzlabošanu pašvaldību teritorijās.

Panākt, lai veselības finansējums un medicīnas pakalpojumu organizācija būtu reģionālo pašvaldību kompetencē.

Panākt, lai tiek atvieglotas procedūras ierobežojumi izglītības, veselības un sociālajās iestādēs ēdināšanai izmantot veselīgu vietējās izcelsmes pārtiku.

VI. PAŠVALDĪBU PAKALPOJUMI

Saglabāt pašvaldībai tiesības brīvi noteikt administrēšanas vai pakalpojumu sniegšanas formu.

Novērst šķēršļus plašai publiskās un privātās partnerības izmantošanai pašvaldības pakalpojumu attīstībā.

Panākt iepirkuma procedūru vienkāršošanu un novērst projektu īstenošanas aizkavēšanu nepamatotu sūdzību dēļ.

Samazināt atskaitēm veltāmo laiku, radīt iespēju pievērsties pakalpojumu saņēmējiem.

Novērst valsts pakalpojumu pārmērīgu koncentrāciju un izmantot pašvaldību vienas pieturas aģentūru (informācijas un pakalpojumu punktu) iespējas.

VII. PAŠVALDĪBU ĪPAŠUMS

Panākt, lai tiktu atcelti ierobežojumi pašvaldību rīcībai ar tās īpašumu, nodrošinot iespēju maksimāli efektīvi rīkoties iedzīvotāju interesēs.

Panākt, lai viss publiskais nekustamais īpašums, kas nav nepieciešams valsts funkciju veikšanai, tiktu reģistrēts kā pašvaldību īpašums.

Panākt, lai pašvaldību īpašumā esošo nacionālas nozīmes objektu uzturēšanai un attīstībai būtu valsts budžeta atbalsts.

VIII. REĢIONĀLĀ ATTĪSTĪBA

Panākt līdzsvaru ES, nacionālo, reģionālo un vietējo prioritāšu ievērošanā visu mērogu attīstības plānos, to finansēšanā un praktiskajā īstenošanā.

Panākt, lai ES programmu īstenošana notiktu ne vien nacionālajā, bet arī vietējā un reģionālajā līmenī, nodrošinot pašvaldībām tiesības un iespējas pašām izvēlēties prioritātes un nepieciešamos resursus projektu līdzfinansēšanai.

Panākt, lai attīstības plānošanā teritoriālais un nozaru princips kļūtu papildinoši, bet attīstības vadībā nozaru principu nomainītu ar vadību pēc reģionālā principa.

Panākt tieši vēlētu reģionālo pašvaldību izveidošanu ievērojot gan novadu, gan republikas pilsētu intereses.

Novērst šķēršļus, kas kavē pašvaldību atbalstu vietējās uzņēmējdarbības attīstībai.

Panākt valsts atbalsta pieaugumu vietējo ceļu un sabiedriskā transporta uzturēšanai un attīstībai, atzīstot tos par būtiskākajiem reģionālās attīstības līdzekļiem.

Veicināt pāreju uz vienādu vēlēšanu, vidēja termiņa plānošanas un vidēja termiņa budžeta ciklu ES, nacionālajā un vietējā mērogā.

IX. E-PĀRVALDES ATTĪSTĪBA

Panākt grozījumus likumos un Ministru kabineta noteikumos, atceļot tiesību normas, kas kavē e-pārvaldes īstenošanu.

Nodrošināt pašvaldības ar tām nepieciešamo informāciju, tajā skaitā panākot attiecīgo reģistru pieejamību.

Veicināt vienotu, unificētu principu ievērošanu, attīstot pašvaldību IKT sistēmas.

Attīstīt e-pārvaldes ieviešanu un e-pakalpojumu sniegšanu pašvaldībās.

Attīstot e-pārvaldi, nepieļaut pašvaldību administratīvās autonomijas samazināšanu, nodrošināt elastīgu pakalpojumu organizāciju atbilstoši vietējiem apstākļiem.

X. PAŠVALDĪBU BUDŽETS

Panākt likuma garantijas, ka pašvaldību daļa valsts kopbudžetā ik gadu pieaug.

Panākt, lai iedzīvotāju ienākuma nodoklis un nekustamā īpašuma nodoklis pilnībā kļūtu par pašvaldību nodokļiem. Paplašināt pašvaldību ieņēmumu bāzi ar daļu no saimnieciskās darbības nodokļiem.

Pilnveidot pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmu, balstoties uz vienošanos starp lielajām pilsētām un novadiem, izmaiņu procesā panākot pieaugumu visām pašvaldībām.

Pēc reģionālās reformas īstenošanas ieviest atsevišķas izlīdzināšanas sistēmas vietējām pašvaldībām un reģionālajām pašvaldībām, nesamazinot vietējo pašvaldību ieņēmumu bāzi.

Atjaunot pašvaldībām tiesības brīvi izvēlēties vietējo vai starptautisko kapitāla tirgu aizņēmumiem, kā arī iespēju emitēt pašvaldību vērtspapīrus infrastruktūras kreditēšanai.

Panākt, lai Saeima ratificē Eiropas Vietējo pašvaldību hartas 9. panta 8. paragrāfu.

Piemērot ikgadējo Ministru kabineta un pašvaldību sarunu procedūru ES programmu īstenošanas plānošanā kārtējam budžeta gadam.

Pilnveidot pašvaldību tiesības noteikt vietējo nodevu veidus un nodokļu un nodevu likmes.

Pastāvīgi sekot, lai

- pašvaldību finanšu resursi būtu proporcionāli pienākumiem, kas pašvaldībām noteikti ar likumu;
- valsts, deleģējot savu funkciju izpildi, paredzētu tām atbilstošu finansējumu.

Panākt, lai pašvaldību daļa valsts nodokļu ieņēmumos (tai skaitā iekļaujot sociālās apdrošināšanas obligātos maksājumus) ik gadus augtu, kamēr tiks sasniegti vismaz 25% no visiem nodokļu ieņēmumiem.

Panākt, lai tiktu atjaunota valsts investīciju programma to mērķu sasniegšanai, kas neietilpst ES prioritātēs, nodrošinot šīs programmas īstenošanu katrā pašvaldībā.

Novērst centienus nozaru problēmas (piemēram - veselības finansējumu) risināt uz pašvaldībām piekrītošo nodokļu rēķina.

XI. PAŠVALDĪBU POLITIĶI UN DARBINIEKI

Panākt, lai pašvaldību politiku tiesības un pienākumi tiktu regulētas tikai likumos un nekādos citos normatīvajos aktos.

Veicināt pašvaldību darbā pielietojamo mūsdienīgas vadības principu dažādību, maksimāli ievērojot vietējās īpatnības un teritorijas iedzīvotāju intereses.

Panākt valsts atbalstu pašvaldību politiku un darbinieku izglītībai.

Paplašināt pašvaldību politiku sociālās garantijas.

Atcelt šķēršļus augsti kvalificētu un talantīgu darbinieku nodrošināšanā pašvaldībām.

Nepieļaut tādas normas likumos, kas pretēji Eiropas vietējo pašvaldību hartai samazinātu pašvaldības deputātu tiesisko aizsardzību.

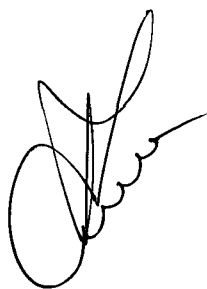
XII. LPS ORGANIZĀCIJAS ATTĪSTĪBA

Tālāk attīstīt visu Latvijas pašvaldību pārstāvniecību pastāvīgajās komitejās un darba grupās.

Atbalstīt pašvaldību apvienību veidošanos pēc interesēm. Nostiprināt un attīstīt Latvijas Lielo pilsētu asociāciju, Novadu apvienību un citas pašvaldību kopējo interešu grupu sadarbības formas, to darbību savās un visu Latvijas pašvaldību kopējās interesēs.

Pilnīgāka katras pašvaldību grupas interešu ievērošana panākama, meklējot savstarpēji pieņemamus kompromisus ar citām interešu grupām.

Priekšsēdis

A.Jaunsleinis